

15 Ιανουαρίου 2015

Έργα και τραγούδια για τον Στέφανο Βασιλειάδη (Πρόγραμμα Συναυλίας)

/ [Πεμπτούσια](#)

Image not found or type unknown

Με αφορμή τα 10 χρόνια από το θάνατο του εμπνευσμένου μουσικού δημιουργού, δασκάλου και οραματιστή Στέφανου Βασιλειάδη, η οικογένειά του, η Στέγη Ελληνικών Χορωδιών, της οποίας υπήρξε ο πρώτος πρόεδρος του Δ.Σ., και το Κέντρο Σύγχρονης Μουσικής Έρευνας διοργανώνουν εκδήλωση-αφιέρωμα στη μνήμη του, το Σάββατο 17 Ιανουαρίου 2015 και ώρα 7:00μ.μ. στο Θέατρο του Κολλεγίου Αθηνών- Ψυχικού υπό την Αιγίδα της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών.

Συμμετοχή Μελών του Δ.Σ. στην εκπομπή «Αρχονταρική» της NET με το Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Δημητριάδος & Αλμυρού κ.κ. Ιγνάτιο.

Α΄ ΜΕΡΟΣ

1. Το Φεγγαράκι, παιδικό τραγούδι σε στίχους Μαρίας Γουμενοπούλου.

α) Ηχογράφηση της δεκαετίας του 1970 (η μικρή κόρη του συνθέτη Βίκη, στην α΄ φωνή, με τον πατέρα της στο πιάνο και στη β΄ φωνή).

β) Ερμηνεύει η Παιδική Χορωδία του Ωδείου Kodaly, διεύθυνση: Μιχάλης Πατσέας.

2. Χαιρετισμοί: α) Θωμά Λουζιώτη και Γιώργου Γεωργόπουλου, Προέδρου και Γενικού Γραμματέα της Στέγης Ελληνικών Χορωδιών β) Μήνυμα από το Δ.Σ. του Ελληνικού Συνδέσμου Συνθετών Ηλεκτροακουστικής Μουσικής (ΕΣΣΗΜ)

γ) του συνθέτη και μαέστρου, ακαδημαϊκού Θόδωρου Αντωνίου,

Προέδρου της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών.

3. Η Κατάρα του πεύκου, παιδικό τραγούδι (σε ποίηση Ζαχαρία Παπαντωνίου)

Ερμηνεύει η Παιδική Χορωδία του Ωδείου Kodaly, διεύθυνση: Μιχάλης Πατσέας.

4. “Αντί βιογραφικού”, κείμενο του Στέφανου Βασιλειάδη, διαβάζει ο γιος του Θεόφιλος.

5. Γλυκό τσαμπί σταφύλι, παιδικό τραγούδι (σε στίχους Μαρίας Γουμενοπούλου). Ερμηνεύει η Παιδική Χορωδία του Ωδείου Kodaly, διεύθυνση: Μιχάλης Πατσέας.

6. “Αν δεν ήταν ο Στέφανος...”, Ομιλία του Χαράλαμπου Δαραδήμου, εικαστικού καλλιτέχνη, εκπαιδευτικού.

7. Απόσπασμα (6η ενότητα: Αίμα) της ταινίας του Θανάση Ρεντζή Corpus (1979) που δημιουργήθηκε πάνω στη μουσική του ηλεκτροακουστικού έργου Αίμα (1974) του Στέφανου Βασιλειάδη.

8. Τα μυστικά τραγούδια της νύχτας - Προς το Φως (απόσπασμα) (πάνω στο Τραγούδι της Πόρνης απο το θεατρικό έργο του Ν. Καζαντζάκη Βούδας, 1978).

Ερμηνεύει η Μαργαρίτα Συγγενιώτου, μεσόφωνος.

9. “Κουκλόκοσμος” (ηλεκτρονική μουσική, 1973)

Πρώτη χορογραφημένη εκδοχή από τις Δήμητρα Σβήγκου και Ράνια Παπαϊωάννου (παραγγελία για το αφιέρωμα).

Ερμηνεύουν οι μαθητές της Σχολής Χορού Artistico: Αλέξανδρος Αθανασόπουλος,

Βέρα Αλιφαντή, Ειρήνη Βλάχου,

Δανάη Γιαννετάκη, Αναστασία Δημητρίου, Κυριακή Διακουμοπούλου,

Μαρία Διακουμοπούλου, Χριστίνα Ζλάτου, Μαρία-Νεφέλη Θεοδωροπούλου,
Κλεοπάτρα Καλησπεράτου, Αλέξανδρος Καραχάλιος,

Αλεξάνδρα Καραχάλιου, Δανάη Κυπραίου, Μαρίλη Μαγγανά,

Μαριάννα Μαρούτσου, Αιμιλία Μπούκη, Φοίβος Ρόζος, Ελένη Τρέζου, Εσμεράλντα
Φετάι.

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ 15΄

*Τιμή στις Ελληνικές Χορωδίες Εναρκτήρια Εκδήλωση της Στέγης Ελληνικών Χορωδιών, στο βήμα
αιμίμηστος Στέφανος Βασιλειάδης Εθνική Λυρική Σκηνή, 9 Δεκεμβρίου 2002.*

Β΄ ΜΕΡΟΣ

1. Ο Ποντικούλης, παιδικό τραγούδι (σε ποίηση Ζαχαρία Παπαντωνίου).

Ερμηνεύει η Χορωδία του Κολλεγίου Αθηνών - Κολλεγίου Ψυχικού,

διεύθυνση: Στέφανος Τσοκάκης.

1. Ο Μακάκος, το γατάκι, παιδικό τραγούδι (σε στίχους και μουσική του ίδιου

του συνθέτη). Ερμηνεύει η Χορωδία του Κολλεγίου Αθηνών - Κολλεγίου Ψυχικού,

διεύθυνση: Στέφανος Τσοκάκης.

2. “Ο Στέφανος Βασιλειάδης διευθύνει” - απόσπασμα από το ντοκιμαντέρ του Κώστα Φέρρη για την τότε ΕΡΤ σχετικά με το Πολύτοπο Μυκηνών του Ιάννη Ξενάκη.
3. Χορικά από τις Τραχίνιες του Σοφοκλή (1970).
 - Πάροδος (“Εσένα τον Ηλιο ζητώ...”), για γυναικείο χορό.
 - Α΄ Στάσιμο (Ιώ παιάν), για μικτό χορό.

Ερμηνεύει το Αθηναϊκό Χορωδιακό Σύνολο, διεύθυνση: Δημήτρης Καραβέλης,

νταούλι: Ανδρέας Παππάς.

4. “Ο Στέφανος Βασιλειάδης και η Ελληνική μουσική παράδοση”, Ομιλία του καθηγητή εθνομουσικολογίας Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών Λάμπρου Λιάβα.
5. Κομμός Εκάβης - χορού από τις Τρωάδες του Ευριπίδη,

Ηχογράφηση από την χοροθεατρική παράσταση (πάνω στο αρχαίο κείμενο) των Χορικών της Ζουζούς Νικολούδη (Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, 1998 - Μοιρολόι: Κορίνα Αποστολοπούλου).

6. Μεγάλο Ευχαριστώ, τραγούδι - τιμή στους δασκάλους

(σε στίχους - μουσική του ίδιου του Στέφανου Βασιλειάδη).

Ερμηνεύουν οι κόρες του συνθέτη Έβη και Βίκη Βασιλειάδη

και η Παιδική χορωδία του ΚΕ.ΠΑ.Π. Δήμου Κορινθίων, διεύθυνση: Φάλια Παπαγιαννοπούλου.

7. Εν Πυρί, έργο για κοντραμπάσο και οκτάιχνη μαγνητοταινία στη μνήμη του Γιάννη Χρήστου (1972-73).

Ερμηνεύει ο Βασίλης Παπαβασιλείου, σόλο κοντραμπάσο.

Σκηνοθετική επιμέλεια εκδήλωσης:

Κοραής Δαμάτης.

Τραγουδώντας την Άνοιξη της Λευτεριάς – Αφιέρωμα στην Εθνική Παλιγγενεσία Aula Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών, 13 Μαρτίου 2004.

Δυο λόγια για τα έργα και τα τραγούδια...

Για τα παιδικά τραγούδια: Το Φεγγαράκι (αρ.1) ανήκει στην πρώτη φάση παιδικών τραγουδιών του συνθέτη. Αρχικά είχε δισκογραφηθεί το 1967 («Της Μιμίκας η ημέρα», Columbia). Η Κατάρρα του Πεύκου (αρ.3) και το Μεγάλο Ευχαριστώ (αρ.16) γράφτηκαν για σχολική χρήση τη δεκαετία '70, όταν ο Στέφανος Βασιλειάδης αρχίζει να εισάγει ελληνότροπα μουσικά στοιχεία στα τραγούδια του. Ο Ποντικούλης κι ο Μακάκος (αρ.10-11) είναι γραμμένα το πρώτο σαν ένα παιχνίδι πάνω στους ελληνικούς σύνθετους ρυθμούς και το δεύτερο αφιερωμένο στο σιαμέζικο γατάκι της οικογένειας (η πεντατονική κλίμακα παραπέμπει στην πατρίδα του γατούλη, την Απω Ανατολή). Και τα τέσσερα έχουν δισκογραφηθεί από το Κολλέγιο Αθηνών με την Χορωδία του Δημοτικού Σχολείου του Κολλεγίου της Κάντζας, την οποία διηύθυνε ο Στέφανος Βασιλειάδης. Τέλος, με το Γλυκό τσαμπί σταφύλι συμμετείχε στον διεθνή διαγωνισμό παιδικού τραγουδιού της UNICEF (1979 - α΄ βραβείο ανάμεσα σε 300 τραγούδια, έκδοση UNICEF, 1980, σε α΄ εκτέλεση από την παιδική χορωδία Αγίας Τριάδος Θεσ/νίκης σε διεύθυνση Βασίλη Παπακωνσταντίνου).

Για το Αίμα (αρ. 7) και το Corpus του Θανάση Ρεντζή: Η ταινία Corpus (σε 7 ενότητες - κεφάλαια) πραγματεύεται το ανθρώπινο σώμα εξετάζοντάς το σε όλες

τις πτυχές του και τις περιόδους του από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας. Η 6η ενότητά του, *Sanguis*, έχει δημιουργηθεί “πατώντας πάνω” στη μουσική από το Αίμα του Στέφανου Βασιλειάδη (ένα 10λεπτο απόσπασμά του) με βασική εικαστική μονάδα – κύτταρο το δακτυλικό αποτύπωμα του Θανάση Ρεντζή. Προβλήθηκε στο 20ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης. Όσο για το μουσικό έργο, για τη συλλογή του υλικού του ο συνθέτης ήρθε σ’ επαφή με ανθρώπους πολλών εθνοκοτήτων και τους ηχογράφησε να λένε στη μητρική τους γλώσσα τη λέξη «αίμα» σε όσο το δυνατόν περισσότερες σημασιολογικές εκδοχές της λέξης στην κάθε γλώσσα και, βέβαια, ζητώντας τους να εκφράζουν συναισθήματα μέσα από την επανάληψη της λέξης σε διάφορους ρυθμούς και τρόπους εκφοράς, κάποτε διηγούμενοι προσωπικές ή ταξικές ή εθνικές ιστορίες ξενιτιάς, πόνου, μετανάστευσης, περιθωριοποίησης, γενοκτονίας ή και χαράς, επανένωσης, συμφιλίωσης, τρυφερότητας, αργά και στοχαστικά, δυναμικά ή κραυγαλέα, διεκδικητικά κλπ. Στη συνέχεια στο *remixing* είχε κάνει συνδυασμούς συνηχήσεων: η φωνή ενός παιδιού μαζί με ένα γέροντα που θρηνεί, ένα πλήθος που φωνάζει «αίμα» (ηχογραφημένο στις πρώτες μετά την πτώση της δικτατορίας διαδηλώσεις) και από την άλλη πλευρά μια γυναικεία φωνή που λέει τρυφερά στο παιδί της «αίμα μου» κ.ο.κ., συνηχήσεις με έντονες αντιθέσεις και νοηματικές σχέσεις. Επιπλέον πλέκει αυτό το υλικό με ηλεκτρονικούς και άλλους επεξεργασμένους ήχους. Το έργο παίχτηκε σε μια πρώτη εκδοχή στο Ηρώδειο (το 1978) με παράλληλη προβολή κινηματογραφικών εικόνων από το *Corpus* – που θα δούμε απόψε – και προκάλεσε έντονες αντιδράσεις διχάζοντας το κοινό.

Για τα Μυστικά Τραγούδια της Νύχτας (αρ. 8): το 1999, με αφορμή το εικαστικό «Θέμα και παραλλαγές» Προς το Φως του χαρακτήρη Μιχάλη Αρφαρά, ο Στέφανος Βασιλειάδης συνέθεσε τα Μυστικά Τραγούδια της Νύχτας, «Παραλλαγές και θέμα» για γυναικεία φωνή, εικαστική «δράση» και ηλεκτρονικούς μετασχηματισμούς, επανερχόμενος, μετά από μια 20ετία σε ένα μουσικό θέμα (Το τραγούδι της Πόρνης) που προέρχεται από τη σκηνική μουσική του για τον Βούδα του Καζαντζάκη (Εθνικό Θέατρο, 1978, σε σκηνοθεσία Αλέξη Σολομού). Στο έργο αυτό προηγούνται οι παραλλαγές, ενώ το θέμα ακούγεται στο τέλος, *a capella*. Στο σημείωμά του ο συνθέτης είχε γράψει: «Είδα τις παραλλαγές ως τα θαύματα και τα δεινά που δημιουργεί, υφίσταται, παθαίνει και χαίρεται ο άνθρωπος και η ζωή. Είδα τις παραλλαγές ως την αθέατη πλευρά του φωτός: τη νύχτα. Το θέμα το αποκαλύπτει ο θάνατος».

Απόψε η μεσόφωνος Μαργαρίτα Συγγενιώτου ερμηνεύει «γυμνό» αυτό το τελικό αποκαλυπτικό θέμα.

Ο Κουκλόκοσμος (1973) είναι ένα είδος παραμυθιού ηλεκτρονικής μουσικής για

παιδιά (αφιερωμένο στις δυο μικρές κόρες του συνθέτη). Το έργο έχει ως μοναδική ηχητική πηγή τον - πρωτοποριακό για τη δεκαετία του '70 - συνθετητή VCS-3. Αναφέρεται στην περιπέτεια των παιχνιδιών που, από το μακρινό τους άστρο, αποφάσισαν να μπου σένα διαστημικό τρενάκι και να ταξιδέψουν στη Γη για να επισκεφθούν τα παιδιά της. Απόψε ο Κουκλόκοσμος παρουσιάζεται για πρώτη φορά χορογραφημένος από τις Δήμητρα Σβήγκου και Ράνια Παπαϊωάννου (παραγγελία για το Αφιέρωμα) και ερμηνευμένος από τα παιδιά και τους έφηβους μαθητές τους στη Σχολή Χορού Artistico με βάση το γενικό διάγραμμα του συνθέτη.

Αποσπάσματα από δύο συνθέσεις του Στέφανου Βασιλειάδη για το αρχαίο δράμα:

Στις Τραχίνιες, του 1970 (αρ. 13), ο συνθέτης αρχίζει για πρώτη φορά να συνδυάζει μουσικά την ανθρώπινη φωνή - που πρωταγωνιστεί ως χορικό μέλος - με την ηλεκτρονική υπόκρουση, πλαισιώνοντας ηχητικά όχι μόνο τα χορικά αλλά και κάποια μέρη από τα επεισόδια. Η Πάροδος και ο Παιάνας από το Α΄ Στάσιμο των Τραχινιών (Ιω Παϊάν) θα ακουστούν απόψε στην εκδοχή χωρίς το ηλεκτρονικό υπόβαθρο - ο παιάνας συνοδευόμενος από ένα νταούλι. Από τη δεκαετία του '70 ως το 1998, που γράφονται οι Τρωάδες (αρ. 15), για τη χοροθεατρική ομάδα της Ζουζούς Νικολούδη, έργο της ωριμότητάς του, ο Στέφανος Βασιλειάδης έχει δουλέψει πολύ πάνω στην ένταξη και επεξεργασία παραδοσιακού μουσικού υλικού μέσα στις συνθέσεις του για το αρχαίο δράμα με ή χωρίς ηλεκτρονικό πλαίσιο, αλλά επίσης έχει αποκρυσταλλωμένη άποψη για τη ρυθμολογία του κειμένου (το οποίο ερμηνεύεται στο πρωτότυπο αρχαίο κείμενο) και για τη μουσική αντιστοιχία των αρχαίων μέτρων με νεότερα παραδοσιακά ρυθμικά σχήματα. Ο Κομμός (θρήνος) που θ' ακούσουμε βασίζεται στο ηχητικό ελάχιστο μοτίβο μιας σταγόνας, το ηχόχρωμα της οποίας ο συνθέτης αναπαράγει ηλεκτρονικά δημιουργώντας ένα ηχητικό «υγρό φόντο δακρύων» πάνω στο οποίο η Εκάβη - άναρθρη - και ο χορός ψάλλουν το θρηνητικό τους τραγούδι σαν παραδοσιακό μοιρολόι.

Για το Εν Πυρί (αρ.17): «Το έργο συνδέθηκε με τον θάνατο του Γιάννη Χρήστου και δημιουργήθηκε με αφορμή το δυστύχημα και τα ιδιαίτερα γεγονότα που προηγήθηκαν. Ένα συμβάν ιδιαίτερα φορτισμένο για τον συνθέτη, αφού ήταν προσωπική εμπειρία συνδεδεμένη με την απώλεια της συζύγου του καθώς και του ζεύγους Χρήστου.

Το έργο συνδέει με έναν τρόπο σχεδόν ανιμιστικό τα στοιχεία της φύσης που εκφράζονται ηχητικά, την σχέση με το μοιραίο, που εκφράζεται από την αναφορά στα γεγονότα που προηγήθηκαν, και τα μετουσιώνει σε μια μουσική φόρμα απλή και πλήρη.

Τα μέσα που χρησιμοποιεί είναι τα ηλεκτρονικά της εποχής (μαγνητοταινίες,

αναλογικό συνθεσάιζερ), που ο συνθέτης έχει αναπτύξει ήδη πλήρως τη χρήση τους, και ένα σόλο όργανο (κοντραμπάσο). Είναι ένα έργο που, εκτός των άλλων ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, αναφέρεται και στο έργο του Γιάννη Χρήστου, ενώ αποτελεί και μια συμπυκνωμένη μορφή του ήθους του έργου του Στέφανου Βασιλειάδη. Η ιδιαίτερη οργανική τεχνική απαίτηση σε συνδυασμό με έναν απόλυτο τρόπο σε σχέση με τον χειρισμό του ήχου που πάντα ήθελε ο συνθέτης (πολύ μεγάλη δυναμική έκταση και φασματική πυκνότητα) δίνουν σαν αποτέλεσμα ένα εξαιρετικό συναυλιακό έργο που όμως είναι πολύ δύσκολο να αποδοθεί από δισκογραφική ηχογράφιση και ακρόαση εκτός συναυλιακού χώρου[...]* Γράφει ο συνθέτης: «Ο τίτλος απορρέει από την Καινή Διαθήκη: «Η ημέρα εν πυρί αποκαλυφθήσεται» (Προς Κορινθίους Α΄, γ13). Αναφέρεται στη δοκιμασία της ανθρώπινης ψυχής μπροστά στο θάνατο, για να μείνει στο τέλος το ανθρώπινο «τραγούδι - δημιουργία», ως το μόνο στοιχείο που μπορεί να αντέξει και να ξεπεράσει την καταστροφή». Ανάμεσα στις πάμπολλες ερμηνείες του Εν Πυρί σε πολλά μέρη της Ελλάδας, της Ευρώπης και στην Αμερική (την τελευταία δεκαετία πια, με τον Βασίλη Παπαβασιλείου, που το κρατά ζωντανό με τις ερμηνείες του) αξίζει να μνημονευτεί η πολύτεχνη παράσταση του έργου στα πλαίσια των Παγκόσμιων Μουσικών Ημερών (Ηρώδειο, 1979) με τον Ανδρέα Ροδουσάκη (κοντραμπάσο) και παράλληλη χωροχρονική οπτική σύνθεση του Χαράλαμπου Δαραδήμου.

**Από σημείωμα του Δημήτρη Καμαρωτού, ΕΣΣΗΜ - 2004*